

Jaap Mulder over vossenbestrijding: Ze moeten wel de goede argumenten gebruiken;

Wim Ruitenbeek

Jaap Mulder (40) haalde de landelijke pers met de uitkomsten van zijn onderzoek naar de effecten van predatie door vossen in het Noordhollands Duinreservaat. Als vakbioloog kon hij met behulp van moderne technieken en dankzij vijf jaar intensief veldwerk, de welles-nietes-discussies tussen vriend en vijand van 'vossen in het veld' eindelijk van feiten en argumenten voorzien.

Een met een inloopkooi gevangen jonge vos wordt door Jaap Mulder onderzocht. Foto Rob Geldof.

Omstreden status

Het vossenonderzoek in het duin heeft je enige publiciteit opgeleverd.

Het werken aan zo'n soort brengt je in contact met allerlei groepen in de samenleving die daar belangen bij hebben, of menen te hebben. Als je onderzoek doet naar veldmuizen is dat natuurlijk veel minder spectaculair en behalve een paar echte liefhebbers interesseert niemand zich eigenlijk voor dat soort dieren.

Hoe komt dat, dat iedereen zich voor vossen interesseert?

Het zijn natuurlijk mooie dieren, en wat heel erg belangrijk is: het is jachtwild. De hele jagerswereld valt over je heen als je iets positiefs over vossen zegt. En verder zijn er natuurlijk allerlei mensen die last kunnen hebben van vossen.

Van muizen ook.

Jawel, maar dat kun je hanteren, daar kun je zelf iets tegen doen. Een vos die 's nachts je sierhoendertjes uit de tuin komt halen, dat geeft toch een vervelend gevoel. Dat kan ik me heel goed voorstellen.

Was de omstreden status van het dier de reden waarom je er onderzoek naar bent gaan doen?

In zekere zin wel. Toen de vos hier in de duinstreek opeens verscheen en snel algemeen werd, waren er natuurlijk allerlei mensen die dachten: 'Ha leuk, weer eens iets anders om op te jagen', of ze waren

bang dat het fout zou gaan met allerlei vogels en dan wordt er natuurlijk snel aangedrongen op het kort houden van zo'n soort. Maar de beheerder van het grootste deel van het duingebied boven het Noordzeekanaal, het Provinciaal Waterleidingbedrijf (het PWN), vond het verstandiger eerst onderzoek te laten doen naar de werkelijke schade die vossen aan zouden kunnen richten. Uiteindelijk ben ik daar vijf jaar mee bezig geweest.

'Loner'

Voelde je je ook persoonlijk betrokken bij dat onderzoek, of was het gewoon werk?
Je moet je wel betrokken voelen, want onderzoek aan zo'n nachtdier kost je enorm veel inspanning en een groot deel van je sociale leven. Je moet er eigenlijk een loner voor zijn om dat soort dingen te kunnen doen. Als je bij dit soort beesten een goed resultaat wilt bereiken, moet je eigenlijk altijd paraat zijn. De onderzochte vossen waren bijvoorbeeld met zenders uitgerust en soms hoor je aan het signaal van een zender dat hij bijna op het punt staat uit te vallen. Op zo'n moment moet je onmiddellijk besluiten die vos terug te vangen, want op dat moment weet je nog waar hij zit en een paar uur later

Jaap Mulder legt met behulp van een tekening op de grond uit hoe de drijfjacht moet verlopen om een vos van een nieuwe zender te voorzien. Foto Wim Essen.

waarschijnlijk niet meer. Als je direct handelt, kun je hem nog uitgraven uit een hol of je kunt hem met een drijfjacht in netten jagen. Zoiets kan ook in het weekend gebeuren. Als je veldwerk beschouwt als een baan van negen tot vijf (overdag of 's nachts), dan kan het natuurlijk niet.

Populair?

Zijn dit soort moeilijkheden er de oorzaak van dat onderzoek naar vogels zoveel populairder is dan onderzoek naar zoogdieren?

De meeste vogels laten zich veel makkelijker observeren. Er zijn maar weinig soorten die een echt heimelijk leven leiden. Daardoor kun je met weinig hulpmiddelen en enig doorzettingsvermogen al een aardige studie verrichten. Een verrekijker is vaak genoeg. Bij zoogdieren moet je met indirecte methodes als vangen en terugvangen

werken of je moet zenders gebruiken. Daardoor kun je je daar eigenlijk alleen beroepshalve en niet als hobby mee bezighouden. Het is ook tijdenlang hard werken en dan maar af en toe iets zien. Dassen bijvoorbeeld, waar ik nu onderzoek naar doe, worden haast nooit door iemand gezien. Het zijn nog veel meer dan vossen, uitgesproken nachtdieren, waar je hooguit even een glimp van ziet, ook als je bij een burcht op de uitkijk gaat liggen.

Het soort zoogdieren dat we in ons land hebben, heeft over het algemeen een vrij ontoegankelijke leefwijze. Je hebt allerlei technieken nodig om die leefwijze toch te kunnen volgen en dat ligt niet binnen het bereik van de meeste mensen. Toch denk ik dat zoogdieronderzoek op zich de potentie heeft populair te zijn. Journalisten vinden het prachtig. Er komen regelmatig stukjes in de krant over dit soort onderzoek. Het uitzetten van de bevers bijvoorbeeld kreeg enorm veel publiciteit.

Argumenten

Jouw vossenonderzoek ook. In jagerskringen werden de resultaten niet met gejuich ontvangen?

Wisselend. Ik heb erover gepubliceerd in 'De Nederlandse Jager'. Maar natuurlijk is het zo dat jagers graag op vossen jagen en ik vind dat ze daar de goede argumenten voor moeten gebruiken. Dus als een jager zegt: 'Ik heb wettelijk het recht om op vossen te jagen en ik doe dat om in de herfst meer fazanten te kunnen schieten', dan gebruikt hij een goed argument, want dat is zo. Hij heeft ongelijk als hij zegt op vossen te schieten, omdat er anders het volgende voorjaar minder fazanten tot broeden zullen komen. 'Ik schiet op vossen, omdat er anders niks overblijft in het veld', is dus een verkeerd argument. Zo werkt de natuur niet. Als een jager zegt: 'Ik vind het hartstikke spannend en leuk om op vossen te jagen', dan vind ik dat eigenlijk het beste argument en ik denk ook het eerlijkste argument. Maar dat hoor je ze zelden zeggen, omdat ze denken daarmee in de categorie pleziermoordenaars terecht te komen.

Van de resultaten van mijn onderzoek kun je leren dat de vos niet alles uitroeit wat er in een gebied leeft. Als jagers dat soort argumenten gebruiken om te jagen, kun je die met mijn onderzoek weerleggen. *Zijn de resultaten ook vertaalbaar naar andere gebieden dan het Noordhollands Duinreservaat, of zou je het effect van vossenpredatie in andere gebieden op nieuw moeten onderzoeken?*

In principe is het vertaalbaar naar elk ander gebied, op voorwaarde dat zo'n gebied wel een zekere grootte heeft (elk ecosysteem is aan een bepaalde maat gebonden) en er geen op de grond broedende kolonievogels voorkomen. In het gebied dat ik heb bestudeerd waren geen meeuwenkolonies en zeker geen lepelaarkolonies. Grote concentraties van (meestal witte) opvallende vogels zijn nu eenmaal bijzonder kwetsbaar voor dit soort predatoren. Je kunt daaraan zien dat zulke vogels in de vastelandsduinen eigenlijk niet thuishoren. Het zijn eilandbewoners. Dus als mensen beweren dat de vos in het duingebied niet thuishoort, dan heb ik biologisch gezien sterkere argumenten om te zeggen dat die witte vogels hier niet thuishoren. Die horen in uitgestrekte moerassen en langs zeekusten, op eilanden en steile kliffen.

Vindt er in Nederland te weinig zoogdieronderzoek plaats?

Dat ligt er maar aan. Als er prangende vragen zijn bij het beheer of zo, dan komt er meestal wel een onderzoek. De noordse woelmuis bijvoorbeeld is sterk bedreigd in Nederland en is nu dan ook één van de prioritaire soorten uit het Natuurbeleidsplan. Dit betekent dat er onderzoek naar zou moeten komen. Een situatie als bij het vogelonderzoek, waar we door allerlei monitoring-projecten onmiddellijk kunnen signaleren of er rampen dreigen, lijkt me bij zoogdieren helaas niet haalbaar. Bij vogels gebeurt dat voornamelijk door amateurs, en dat is bij zoogdieren op die schaal nu eenmaal niet te doen.

Bevrediging

Zijn er ook aspecten waardoor zoogdieronderzoek boeiender is? Of maken die handicaps het juist boeiender?

Dat weet ik eigenlijk niet. Voor mij maakt het niet zoveel uit wat voor dier ik aan het onderzoeken ben. Ik heb na het vossenonderzoek een aantal jaren naar wulpen gekeken, in de broedtijd en overdag. Ook dat is ontzettend spannend. Het gaat mij dan meer om het soort van vraagstelling en om de bevrediging van mijn nieuwsgierigheid. Dat is wat volgens mij de onderzoeker drijft. Nooit tevreden zijn met wat je al weet, maar altijd meer willen weten. En elk nieuw resultaat roept meer vragen op dan je ermee beantwoordt.

Wat het werken aan zoogdieren wel leuker maakt, is dat minder mensen het doen. Daardoor is er ook minder over bekend, waardoor je makkelijker eens iets

Als mensen beweren dat de vos in het duingebied niet thuishoort, dan heb ik biologisch gezien sterkere argumenten om te zeggen dat die witte vogels hier niet thuishoren.

nieuws kunt ontdekken. Maar het is vaak heel lang, hard werken om iets aan de weet te komen. De bevrediging die je krijgt als je dan inderdaad eens iets waarneemt of iets kunt meten wat anderen nog niet of nog maar zelden gelukt is, dat is heel prettig. Daar doe je het voor. Tijdenlang buffelen en dan tien minuten bevrediging.

W. Ruitenbeek, Nassauplein 17,
1815 GN Alkmaar.